

ЕДНО ИНТЕРЕСНО ПРАВНО-ИСТОРИЧЕСКО СЪЧИНЕНИЕ ЗА БЕЙРУТСКАТА ПРАВНА ШКОЛА И НЕЙНОТО МЯСТО ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА РИМСКОПРАВНАТА ТРАДИЦИЯ В КЪСНАТА АНТИЧНОСТ И ПРЕЗ СРЕДНОВЕКОВИЕТО

Малина Новкиришка-Стоянова¹

Резюме: Рецензията е посветена на едно ново и аналитично правно-историческо изследване на доктор Пьотр Садовски, преподавател по римско право в Университета в Ополе, Полша, за Бейрутската правна школа, нейните преподаватели, студенти и значимото ѝ място като една от трите имперски школи по право (наред с Рим и Константинопол),

одобрени от император Юстиниан, както и за нейното място за продължаване на римскоправната традиция през Късната античност и Средновековието.

Ключови думи: Бейрутска правна школа, преподаване на правото, професори, студенти, Юстинианова кодификация

Позволявам си да представя на българската научна общност и специално на юристите едно ново съчинение на уважавания колега Пьотр Садовски, преподавател по римско право във Факултета по право и администрация на Университета в Ополе, Полша, доктор по право и доктор на правните науки, сенатор и член на Съвета на същия факултет и член на Управителния съвет на Университетската библиотека. Той има защитени дисертации във Факултета по теология на Католическия университет в Люблин, във Факултета по каноническо право на Грегорианския понтификален университет в Рим и в Юридическия факултет на Варшавския университет „Кардинал Стефан Вишински“. Преподава римско право, латинска правна терминология и философия на правото във факултетите по право, администрация и вътрешна сигурност на Университета в Ополе, Полша от 2005 година. Автор е на повече от 50 статии, 2 монографии, множество рубрики в енциклопедии и пр.

Монографията, издадена през 2019 г. от издателството на Университета в Ополе, е посветена на правната школа в римския и византийския Бейрут – един от най-престижните университети през Късната античност и ранна Византия². Основните сведения за високите

¹ Малина Новкиришка-Стоянова, д.ю.н., професор по Римско право в департамент „Право“ на Нов български университет и в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, mnovkirishka@nbu.bg.

² Рецензията е за монографията на Sadowski, P. (2019). *Szkola prawa w rzymskim i bizantyńskim Bejrucie. Studium prawno-historyczne*. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego. ISBN: 978-83-7395-801-2 (Садовски, П. (2019). Правната школа в римския и византийския Бейрут. Издателство на Университета в Ополе). Вж. информация за книгата на <http://wydawnictwo.uni.opole.pl/szkola-prawa-w-rzymskim-i-bizantynskim-bejrucie-studium-prawno-historyczne-studia-i-monografie-nr-557.html>.

постижения и престиж на Бейрутската правна школа обикновено се свързват с Юстиниановата компилация, при съставянето на която начело са видните професори от тази школа. Във въводните конституции на император Юстиниан се споменават комисиите, на които е поверено съставянето на Кодекса, Дигестите и Институциите, и сред тях неизменно са професорите по право от тази школа наред с висшите имперски сановници, съдии и адвокати от Константинопол, много от които са възпитаници на същата школа. Един от най-видните юристи на Юстиниановата епоха, застанал начело на тези комисии, Трибониан, е родом от Тир – град в съседство с Бейрут. Не е случайно и предпочитанието на компилаторите към творчеството на класическите юристи от този регион – повече от една трета от становищата на римската юриспруденция в Дигестите принадлежат на Улпиан, роден в Тир, и на Папиниан, роден в Емеса.

Бейрутската правна школа е не само една от известните правни школи през Късната античност. Тя е и модел – образец за правните школи от тази епоха, които съществуват както в източната, така и в западната част на империята и които са изцяло посветени на изучаването на правото, а не на реториката. Но нейното място в развитието на правната наука и образование, както и в законодателството на късната Римска империя, е толкова значимо, че заслужава специалното внимание, с което е създадена разглежданата монография на доктор Пьотр Садовски. Тя е структурирана в шест глави, с увод, заключение, както и справки за използваните източници и изключително богата библиография.

В първата глава (с. 27–68), посветена на контекста на създаването на Бейрутската правна школа, е представен Бейрут в римската и византийската епоха (според периодизацията в историографията, която определя ранната Византия от IV в. сл.Хр. насетне). Подчертава се мястото на града като средище на издаването на многобройни императорски конституции, значението на архивите и библиотеките за създаването и функционирането на правна школа, както и за нейната обвързаност със създаването на актуалното законодателство и направляването на кариерата на възпитаниците ѝ, които са усвоили необходимите знания и умения за успешна кариера в администрацията и правораздаването на късната Римска империя.

Авторът се спира на значението и мястото на античния Бейрут на кръстопътя на цивилизациите. Приема се, че първото му споменаване е от XV в. пр.Хр. Към II в. пр.Хр се нарича финикийска или ханаанска Лаодикия, разрушен е между 143 и 138 г. пр.Хр. и е завладян и възстановен от римляните към 64 г. пр.Хр. По времето на Август тук са установени V Македонски легион и III Галски легион и ветераните основават колонията *Iulia Augusta Felix Berytus*. Античните автори подчертават, че макар и в типичната среда на Изтока, в Бейрут се усеща ясно „духът на Рим“ и неслучайно е смятан за един от най-романизираните градове на Изтока. Това се дължи не само на заселените ветерани и техните потомци, които се явяват пазители на мира, обществения ред и интересите на Рим от I в. сл.Хр. насетне. В условията на една космополитна култура и развита икономика нормите на римското право, адаптирани за търговските и банковите отношения, се прилагат масово в града – една от петте римски колонии в провинциите Сирия и Финикия, но и единствен, за който е дадена привилегията на *ius Italicum* и жителите му са освободени от имперски данъци. Римските колонисти превръщат земята наоколо – долината Бекаа, в една от основните житници на региона, изнасяща зърно дори за Рим.

Отделно е разгледано развитието на Бейрут в т.нар. византийска епоха, която според романистите се определя като късна Римска империя, или Доминат (с. 41 и сл.).

В тази глава авторът изследва подробно и предпоставките за създаването на школата и по-специално обвързаността на нейната дейност с имперския архив и библиотеката в Бей-

рут (с. 57 и сл.). Събрани на едно място, те благоприятстват изучаването на правото и изследователската дейност, обвързани както с римската власт в актуалния момент, така и с правните традиции на Изтока и с елинизма. Градът е център и на значителна административна и управленска дейност, като немалка част от императорските конституции, адресирани до префектите и губернаторите в Източната империя, са издадени в Бейрут (с. 51 и сл.), което доказва и трайното пребиваване на римските императори в града по време на техните кампании и мисии в региона.

Основният извод на автора е, че правните школи, както и самата Бейрутска школа, не са създадени в интелектуален вакуум. Те са отговор на нуждите на дадено време, отразяват културните възможности на дадена епоха и се организират там, където връзката между държавността и правото, социалния, икономически и духовен живот изисква, но и благоприятства развитието им.

Глава втора (с. 69–106) е посветена на интерпретацията и анализа на юридическите и неюридически извори, в които се съдържа информация относно създаването, местоположението и хронологията на функциониране на Бейрутската школа.

Според анализа на автора няма сигурни данни за времето на създаване на Бейрутската правна школа. Със сигурност тя е съществувала между III и VI в. сл.Хр. Първото достатъчно достоверно споменаване за нея датира от 238 г. в благодарствено послание до знаменития теолог и философ Ориген Александрийски от Григорий Чудотворец, който е бил на около 25 години и е искал да учи в школата, а по-късно става виден теолог и е ръкоположен за новоцезарейски епископ. Текстът доказва, че по това време тя вече е съществувала и в нея се стичат студенти дори и от най-отдалечените краища на Римската империя. Достигайки до своя апогей по времето на Юстиниан, през 551 г. школата е разрушена от гибелно земетресение и студентите са преместени в Сидон (дн. Сайда, на юг от Бейрут).

Значителна част от изследването е посветена на източниците на сведения за Бейрутската правна школа. Доктор Садовски анализира многобройните правни извори и по-специално рескрипта на императорите Диоклециан и Максимиан (CJ. 10.50.1) и конституциите на император Юстиниан (с. 78 и сл.). Авторът обобщава, че основните правни извори от V в. са *Scholia Sinaitica*, схолиите към текстовете на Василиките и съчиненията по право на професорите в школата Талелей, Стефан и Теодор.

Наред с тях са представени и значителен брой неюридически извори (с. 69 и сл.), като специално внимание е отделено на сведенията в *Expositio totius mundi et gentium* (XXV) от IV в., на писмата на ретора и философ Либаний от IV в., както и на документ от началото на VI в., създаден от двама студенти в школата – бъдещия епископ и църковен историк Захарий Схоластик и Северий Антиохийски, теолог, също ръкоположен за епископ и създател на северианството. В него се описва подробно дейността на школата и обучението на студентите. Разгледани са и редица други източници, египетски папируси, църковни документи и пр.

Особено интересни са изследванията на автора и аргументите му относно местоположението на Бейрутската школа. Авторът приема, че въпреки някои туристически оферти за посещение на руините на школата всъщност източниците не дават информация за нейното местоположение. В § 25 на *Expositio totius mundi et gentium*, написана през IV в. сл.Хр., се споменава само, че в Бейрут има правна школа (*auditoria legum habens*). Обикновено школите, наричани *stationes ius publice docentium*, са се намирали в близост до храмовете, но не е сигурно, че ако първоначално тя е била на такова място, след изгарянето на храма по времето на император Юлиан Отстъпник и възстановяването му при император Ювиан тя отново е построена там. Предполага се също, че е била в близост до църквата „Света Анастасия“, т.е. до съвременната православна катедрала „Свети Георги“. Според цитираните

от него автори е възможно да е имало няколко седалища, в които се е преподавало право (*auditoria legum*), като някои от тях са били и в близост до библиотеката на града.

В общия преглед на запазените сведения от изворите и на изследванията на учените от много епохи и до наши дни авторът подчертава, че има доста празнини в информацията относно Бейрутската правна школа. Все пак най-общо може да се очертае рамката на институциите, духът на епохата и от отделните шрихи относно преподавателите, студентите, учебния план и пр. да се изгради обща представа за този значим център на правото и правната култура, който има определящо място в периода IV–VI век. Авторът внушава и идеята колко е важно документирането на учебната дейност, така че на следващ етап да може тя да се оцени и да се използва за по-нататъшното развитие на дадена образователна институция.

Третата глава (с. 197–134) е посветена на преподавателите в школата, на техните методи на преподаване, на учебния план, както и на научните им постижения и кариерно развитие, доколкото то може да се проследи по оскъдните сведения, събрани щателно и прецизно от източниците.

Няма достатъчно сведения дали Улпиан и Папиниан са преподавали в Бейрутската правна школа, макар и двамата да произхождат от Финикия. В изворите обаче са запазени имената на Домнин, Сцилак и Себастиан – преподаватели през IV в., на Кирил, Патриций, Домнин, Демостен, Евдоксий, Амблиций, Леонтий и вероятно Авксоний, Сабин през V в., на Доротей, Анатолий и вероятно Стефан, Юлиан и Изидор през VI век. Смята се, че апогеят на значимостта на школата е към края на V в. – началото на VI в., като авторът се позовава на участието на Доротей и Анатолий в комисията по съставянето на Дигестите и многократното ѝ споменаване в Юстиниановите конституции. Към това може да се добави и изричното твърдение, включено в конституцията *Отпет* (създадена най-вероятно от самия Трибониан, но одобрена от Юстиниан), че правната школата в Бейрут е поставена наравно с тези в имперските градове Рим и Константинопол, а самият Бейрут е наречен „този известен град, който основателно може да се нарече „кърмилница на законите“ (*legum nutricem*). Макар и Бейрут през IV в. да не е бил особено значим град в Източната империя, още тогава Либаний (през 361 г.) заради Бейрутската правна школа също нарича града „майка на правото (*legum mater*)“.

В конституцията *Deo auctore* император Юстиниан по предложение на Трибониан номинира Доротей и Анатолий за участници в комисията по съставяне на Дигестите, като високо оценява научната общност на тази школа. В §9 на конституцията *Tanta* се съдържат специалните благодарности към тях, назовавайки ги с високите им професионални рангове и заслуги. Отбелязва се и значителната почит към фамилията на Анатолий, неговия баща Леонтий и дядо му Евдоксий, които са изключителни юристи и познавачи на правото.

На метода на преподаване в Бейрутската школа е посветена значителна част в Юстиниановите конституции, съответно анализирана в монографията. Класическите съчинения на римските юристи са изучавани подробно, с обяснения и тълкуване на съответните казуси. За съжаление, съчинения с дидактичен характер, като например *Commentarium definitionum* на Кирил от IV в., не са запазени.

Интересни са и интерпретациите относно статуса и привилегиите на преподавателите. Авторът разисква предположенията за заплащането на преподавателите, като допуска, че първоначално (според сведенията от Либаний) то не е било стриктно установено и е имало характер на почетно заплащане (*honorarium*) както от страна на държавата, така и на студентите. По-късно, когато се установява задължителният учебен план, заплащането е от императорската хазна.

В четвъртата глава (с. 135–170) са събрани сведенията относно студентите в Бейрутската школа – основна движеща сила за всяка образователна институция наред с други фак-

тори за нейното развитие. Аргументирана е нейната привлекателност като център на познаването на законите, но и като средище на римската култура с преподаването на латински език и обвързването на учебната програма с познаване и тълкуване на класическата римска юриспруденция.

В изследването се споменават и имената на определени студенти, някои от които са особено известни: Апфиан от Пага, Трифил – епископ на Ледра, Аркадий и Йоан, Магнус, Хермоген и много други. Славата на школата и нейните преподаватели се е носела в цялата империя и е привличала студенти и от най-далечните провинции. Така Теодот през IV в., изпратен от баща си да изучава реторика, без негово съгласие бяга в Бейрут, за да изучава право. Там се формира общност от студенти от Арабия, Армения, Азия, Витиния, Кападокия, Киликия, Египет, Памфилия, Финикия, Сирия, Лирия в Ликия, Осроена в Палестина и др.

В едно от писмата на Либаний се споменава, че обучението в Бейрутската школа е основно на латински език. Именно това е и основанието така широко да се използват възможностите на нейните преподаватели, а вероятно и ангажирането на студентите при извършване на подбора, оформянето и техническата подготовка на текста на трите части на Юстиниановата кодификация. Авторът представя своята позиция по въпроса, като смята, че допълнителен фактор, който стимулира студентите да се насочат именно към тази школа, е използването на латинския език във висшите нива на имперската администрация в Константинопол и Рим, както и в съдебната дейност, което от своя страна гарантира успешната им кариера след завършването ѝ. Той разкрива и значението именно на правното образование на латински език и във връзка с дейността на възпитаниците на школата при даването на консултации и съставянето на различни правни актове – договори, завещания и пр. Обобщенията му относно възникването и развитието на школата са обвързани с конкретната политическа обстановка по времето на Домината, нарастващата централизация и бюрократизация на империята, която има нужда от добре подготвени юристи, но с точно определен профил, за да заемат своите места в новата система на управление на държавата.

Отделно място заема представянето на учебния план, който ни е известен във варианта за преподаване в началото на VI в., тъй като въз основа на него е създаден задължителният учебен план, одобрен от император Юстиниан за трите имперски правни школи (в Рим, Константинопол и Бейрут) и включен в конституцията *Omnem* (§ 1). Предвиденият петгодишен курс на обучение е със строго разпределение на преподаваните материи и препратки към частите на кодификацията, които трябва да се изучават задължително. По-детайлно изследване и някои споменавания в текста обаче насочват, че е възможно преди реформата обучението по право да е било и 4 години.

Интересни и значими са наблюденията на автора върху социалния статус на студентите. Той смята, че през I–V в. правото вече не е занимание само за елита на обществото, а възможността право да изучават и произхождащи от бедни семейства създава своеобразен егалитет в правното образование и достъп до кариера в администрацията и съдебната система на лица от всички социални прослойки. Наред с това преподаването на класическото римско право в съчетание с императорското право създава дух на законност и ред, който възпитаниците пренасят в своята по-нататъшна правна дейност. В една конституция на император Льв I от 460 г. се изисква преподавателите по право да гарантират, че техните студенти са обучени да почитат и съблюдают закона и са верни на справедливостта, и това е от особено значение както за постъпването на имперска служба, така и за приемането им в адвокатските колегии. Това допълнително засилва привлекателността на Бейрутската школа не само като престижен център на науката, но и като осигуряващ приоритет при реализацията на младите юристи. Не е случайно, че преподавателите от школата, съставяйки

учебника по право – Институциите като част от кодификацията, адресират конституцията на император Юстиниан, с която той го утвърждава, към отдадените на правото младежи (*cupidae legum iuventuti*).

Глава пета (с. 171–208) е посветена на обобщения относно значението на школата като инструмент, който съдейства за централизацията на властта, за унифицирането на правото и за създаването на величавата кодификация на император Юстиниан. Направени са изводи и относно ориентализацията и елинизацията на къснокласическото римско право, за което тя има съществен принос. Както в тази, така и в предходните глави авторът изследва и прякото влияние на становищата на преподавателите от Бейрутската школа върху тълкуванията на императорските конституции, включени по-късно в схолите на Василиките, като по този начин представя приемствеността в правната наука, която се отразява в законодателството.

Доктор Садовски споделя и доразвива становището на Марек Курилович, че правната култура на Древна Гърция и елинистичните държави, както и на Египет и другите източни монархии, основана на писмената традиция, повлиява съществено римската със създаването на архиви, нотариални удостоверения, писмена форма на правните сделки и пр., както и върху въвеждането на конкретни сделки и способности за защитата им, особено в банковите и търговските, но също и в брачните отношения. Това е отразено и в творчеството на юристите от Бейрутската школа, които в епохата на Домината доразвиват класическото римско право, адаптирайки го към актуалните нужди на правното регулиране и политиката на императорите.

Тенденцията към вулгаризация в смисъл на опростяване на нормите и снижаване на научното ниво на юриспруденцията в този период е оценявана по различен начин в романистиката. Авторът добросъвестно представя многобройните и противоречиви в някои аспекти становища на учените относно този процес, като се стреми да отрази автентичното виждане на древните юристи за необходимостта от създаване на правна уредба, която да е полезна за обществото като цяло и в която римскоправната традиция да се съчетава с провинциалното право и практиката към актуалния момент в рамките на една космополитна държава. Той деликатно прави заключението, че оценката на научната и преподавателска дейност на преподавателите от Бейрутската школа, наричани ἱρως, е основание както за привличането им в кодификационните комисии от Юстиниан, така и за запазването на школата като център на правото през Късната античност, „закотвена за своето време“. Нейните студенти са обучавани не толкова в творческото интерпретиране на нормите, колкото в познаването им и точното им прилагане. Нейните преподаватели имат значим принос за създаването на конституциите на император Юстиниан след одобряването на кодификацията – т.нар. *Novellae*.

Последната **шеста глава** (с. 209–228) е посветена на сравнението между Бейрутската и другите правни школи в съответната епоха. Това е изключително оригинален принос на изследването, тъй като в повечето случаи всяка една школа е представяна сама за себе си и по-рядко в паралел с други от даден регион. Авторът изследва моделите на обучение и съответните влияния – източно и западно, светско и религиозно и пр. върху тях. Той обвързва правното образование с конкретната политика и със състоянието на правото в дадена епоха и в даден регион, за да подчертае необходимостта тази връзка да се има предвид и в съвременността. Бейрутската правна школа се различава от другите правни школи. Такива е имало в Картаген, Авгудодун (днес Отун), Нарбо (Нарбон), Верона, Сиракуза, Александрия, Цезарея и много други градове, но Юстиниан определя само три одобрени от него и със задължителен учебен план според конституциите му – в Рим, Константинопол и Бей-

рут, като приема схемата на обучение именно на Бейрутската правна школа. На фона на други юридически центрове тя изглежда доста добре документирана, което свидетелства за значението, което ѝ е придавано. Ако се приеме, че има различни средновековни университетски модели: корпоративен в Болоня, колегиален в Париж и държавен в Неапол, то правната школа в Бейрут е първообраз на парижкия модел и отчасти на неаполитанския. Няма доказателства дали студентите от Бейрут са избирали свой ректор, или са решавали относно учебната програма, затова и тази школа днес не би отговаряла на критериите за университет. В древни времена обаче тя е много ефективна образователна и научна институция за изследване и преподаване на правото и съхраняване на римскоправната традиция както на изток, така и на запад.

Интересни са изводите, които авторът прави по отношение на известен паралелизъм със задачите и развитието на правното обучение в Бейрут и в съвременността. Полезността и обвързаността на преподаването на правото с актуалните проблеми влияят пряко върху престижа на всяка правна школа. Възможностите за реализация на студентите ѝ, нивото на техните познания и умения допринасят за интереса към тази школа, съответно стимулират и нейното развитие в научната и дидактическата сфера. От друга страна, Бейрутската правна школа, която не е особено обвързана с религиозния аспект на преподаване, се явява пример за научно средище, в което се смесват всички традиции на античното Средиземноморие и от което възпитаниците ги пренасят във всички кътчета на империята. Така имплицитно се налага изводът, че тази школа се явява като архетип на средновековните, а може би и на съвременните университети, в които на преден план се поставя ефикасността на правото. В тази връзка духовното наследство на Античността, запазено през вековете, ни дава отправни позиции, които си заслужава да оценяваме и възприемаме и в наши дни.

Не на последно място бих искала да подчертая и перфектното структуриране на монографията. Отделните глави започват със своеобразно мото – текст от изворите относно Бейрутската школа, тясно обвързан със съдържанието и особено умело подбран. Така в глава II, в която се разкриват основите на създаването на школата, нейното местоположение и хронологията на дейността ѝ, се цитира част от *Expositio totius mundi*, в която се споменава за особено привлекателния и изтънчен град Бейрут, в който има правна школа (... *Berytus, civitas valde deliciosa et auditoria legum habens*). Глава III, посветена на преподаватели от школата, започва с мотото – цитат от §9 на Юстиниановата конституция *Tanta* за Анатолий, Леонтий и Евдоксий като за професори, които отдават най-високото си умение и сили за преподаването (... *optimam sui memoriam in legibus reliquerunt*). А студентите, чийто статус е разгледан в глава IV, според конституцията за утвърждаване на Дигестите от 21 ноември 533 г. са назовани като отдадени изцяло или изкушени от правото (... *Cupidae legum iuventuti*). Този особено задълбочен подход, който би могъл да се нарече *eleganter* по латински образец, придава акцент върху автентичността на сведенията, интерпретирани и анализирани в съответната глава. Заслужава да се отбележи и оптималната редакторска работа и дизайнерско оформление на книгата и нейното отпечатване, така че тя да се превърне не само в ценност от гледна точка на съдържанието ѝ, но и в печатно произведение, намиращо достойно място във всяка една романистична библиотека. В това отношение е намерен чудесен баланс между същността и формата, който доставя удовлетворение не само на автора на книгата, но и на нейните читатели.

Несъмнен е приносът, който имат преподавателите, но и студентите и изследователите на Бейрутската правна школа за съставянето на Юстиниановата компилация. В романистиката е единодушно прието, че в непосилно краткия срок от 529 до 533 г. е абсолютно невъзможно да се съставят трите части на Юстиниановата кодификация. Само за съставянето

на Дигестите според конституцията *Tanta* (§ 1) са прегледани над две хиляди съчинения с общ обем над три милиона фрагмента, от които са подбрани най-важните, актуални и приложими становища и те са систематизирани в 50 книги с около 430 титула. Огромна е работата и по съставянето на Кодекса, при това ревизиран и във втора редакция само в рамките на четири години, а също и на Институциите, които се предполага, че са подготвяни паралелно с Дигестите. И с трите части на кодификацията – дело и на юристите от Бейрутската школа, император Юстиниан осъществява своя замисъл да обвърже преподаването, правната наука и практиката като действащо законодателство. Те се явяват и като апотеоз на римскоправното наследство, съчетано с актуалните задачи на управлението и правния ред в империята.

В самото начало на съчинението си авторът се позовава на думите на големия полски романист Рафаел Таубеншлаг, който твърди, че над работата на Юстиниановите компилатори „грее както слънцето“ на Омир, така и на вавилонския цар Хамураби, т.е., че компилацията е синтез на римските, но и на елинските и източните правни традиции. Но той добавя, че над това величаво и значимо за правната цивилизация дело от VI в. грее всъщност слънцето на античния Бейрут³.

³ Вж. с. 14 и по-специално бел. 18 на книгата, в която авторът е цитирал съчинението на Taubenschlag, R. (1955). *Rzymskie prawo prywatne na tle praw antycznych*. Warszawa, s. 354.

BEIRUT LAW SCHOOL AND ITS PLACE FOR CONTINUED ROMAN LAW TRADITIONS IN LATE ANTIQUITY AND THE MIDDLE AGES

Malina Novkirishka-Stoyanova⁴

Abstract: The review is dedicated to a new and analytical legal and historical study of Dr. Piotr Sadowski, professor of Roman law at the University of Opole, Poland for the Beirut Law School, its teachers, students and its significant place as one of the three imperial law schools (along with

Rome and Constantinople), approved by the Emperor Justinian, as well as its place for the continuation of Roman tradition in Late Antiquity and the Middle Ages.

Keywords: Beirut Law School, Law Teaching, Professors, Students, Justinian Codification

⁴Malina Novkirishka-Stoyanova, Dr. Habil, Professor of Roman Law in the Department of Law, New Bulgarian University and the Faculty of Law, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, mnovkirishka@nbu.bg.